

Изх. № 257/15.08.2023

До
г-н Николай Сиджимов
Заместник-министър на околната среда и водите

Работна група към МОСВ във връзка с въвеждането на депозитна система

Уважаеми г-н Сиджимов,

Уважаеми членове на работната група,

С настоящото представяме бележките на Сдружението за модерна търговия (СМТ) по новия вариант на техническа спецификация на обществена поръчка с предмет „Въвеждане на нов модел за разделно събиране на отпадъци от опаковки в България“, който получихме на 07.08.2023 г.

Техническата спецификация е изцяло преработена и много по-детайлна от първоначалния вариант, което по всяка вероятност ще допринесе за изготвяне на по-добре структуриран и пълноценен анализ от изпълнителя на обществената поръчка.

Същевременно спецификацията има някои съществени недостатъци, тъй като:

- (i) В някой направления задава предварително определен модел с фиксирани задължителни параметри на депозитната система, вместо да вмени на изпълнителя задължението да анализира варианти и да разработи и подкрепи с анализ възможните решения. По този начин в голяма степен се обезсмисля възлагането на експертен анализ и се създава неяснота как са взети решенията за този дизайн на системата;
- (ii) противно на описаното в уводната част на спецификацията, разписаните в нея задължителни параметри на депозитната система (наречени „*предварително съгласувани със заинтересованите страни принципи и минимални изисквания*“) не са съгласувани със заинтересованите страни. Някои от тях са коментирани, за някои е известно както на колегите – представители на другите заинтересовани страни, така и на база изложеното от СМТ становище пред МОСВ с изх. № 218/04.03.2022г., че нашият сектор има и е защитавал от началото на дискусиите по темата изцяло последователно в по-малка или по-голяма степен различно виждане. В работната група към МОСВ не е постигано съгласие по тези въпроси и искаме ясно да заявим, че, макар и - видно от изложението по-надолу – да подкрепяме значителна част от тях, по някои имаме предложения за по-релативирани и балансирани формулировки, които да отчитат съществената роля на търговците на дребно в осигуряване структурирането и функционирането на системата;
- (iii) някои от така зададените параметри са силно ограничителни и не отчитат спецификите на всички потенциални участници в депозитната система. В изразените позиции и

проведените обсъждания до момента СМТ винаги е настоявало за максимална гъвкавост на системата по отношение на задълженията на търговците, при отчитане на различните модели, които те прилагат, и свободата да изберат най-подходящ вариант за участие. Също така за търговците е от първостепенно значение да бъдат отчетени особеностите на малките търговски обекти, както и на тези търговци, които предлагат напитки в опаковки само като допълващ асортимент с незначителен дял. Винаги сме смятали, че срещаме разбиране по тези въпроси, но за съжаление техническата спецификация предопределя депозитната система да няма никаква гъвкавост. Така например въвеждането на задължение за участие на всички търговски обекти и задължение за автоматизирано събиране на опаковки, и то само с компактиращи машини, е явно непропорционално и неизпълнимо. Нещо повече - на този етап дори няма яснота дали подобно изискване е целесъобразно, тъй като липсва анализ за това колко точки за събиране в страната са необходими за системата, за да функционира пълноценно и икономически ефективно;

(iv) други изисквания също изглеждат небалансирани с оглед начина на формулирането им и имат нужда от прецизиране, като например предвиждането за *„мажоритарен дял на задължената индустрия в собствеността на системния оператор“*, както и *„гарантиране на задължената индустрия (...) на справедлив и легитимен достъп до рециклираните материали (...), включително чрез приоритетен достъп и право на първи отказ“*. Така заложили, същите създават предпоставки за възможен конфликт на интереси.

По-долу представяме накратко конкретни предложения за промени в текста на техническата спецификация.

1. **Част Обща информация, въвеждащи текстове:**

Предложение:

Премахване на референциите към *„договорени до момента основни принципи“* и *„предварително съгласувани със заинтересованите страни принципи и минимални изисквания“*, тъй като поне на този етап такива не са налице.

2. **Част Обща информация, т. 2:**

Съществуващ текст:

2. *Обхват на опаковките в депозитната система, която включва всички опаковки за напитки за бутилирана вода, безалкохолни напитки и бира от 0.1 до 3 литра от пластмаса, метал и стъкло за еднократна и многократна употреба;*

Предложение:

2. *Обхват на опаковките в депозитната система, която включва всички опаковки за напитки за бутилирана вода, безалкохолни напитки и бира от 0.1 до 3 литра от пластмаса, метал и стъкло за еднократна и многократна употреба, както и аргументиран анализ и изводи относно стартиране на депозитна система с всички посочени видове опаковки в сравнение със започване на работа с по-малко видове опаковки и постепенно надграждане;*

Въвеждането на депозитна система е сложен проект и опитът в други държави показва, че едновременно стартиране с всички зададени опаковки може да се окаже неефективно или дори неизпълнимо. В този смисъл е необходим анализ и на вариант за фазирано надграждане на системата, който да послужи за последващо вземане на решение.

3. Част Обща информация, т. 4:

Съществуващ текст:

4. Задължително участие на всички търговски обекти, които предлагат напитки в опаковки в обхвата на депозитната система.

Предложение:

4. Анализ на варианти за (а) задължително участие на всички търговски обекти, които предлагат напитки в опаковки в обхвата на депозитната система, (б) задължително участие на търговски обекти над определен праг – напр. площ на търговска зала, обем продажби на напитки в опаковки в обхвата на депозитната система, и (в) доброволно участие на търговските обекти в депозитната система. Във всеки от анализиранияте варианти да се гарантира гъвкавост на подходите за участие на търговските обекти - Задължително обследване и аргументирано представяне на всички възможни или доказали се и в същото време икономически целесъобразни варианти за участие на търговските обекти (напр. инвестиция в автоматизирани решения за поставяне в търговски обекти от системния оператор срещу намаляване на такса обработка (handling fee) на съответния търговец, възможности за стимулиране, вкл. финансово, участието на по-малките търговци, възможност за участие на търговците изцяло на доброволен принцип при предвидени стимули за присъединяване към системата и др.

Направеното предложение отразява разбирането ни, че избор на вариант за участие на търговците в системата може да бъде направен само след аргументиран анализ. При всички варианти считаме, че следва да се отчете като ключово изискване необходимостта от гъвкавост на системата, тъй като участващите търговци имат различни бизнес модели, търговски площи, асортимент и възможности за инвестиции.

4. Част Обща информация, т. 5:

Съществуващ текст:

5. Задължително участие на всички обекти в сектор ХоРеКа;

Предложение:

5. Анализ на варианти за задължително или доброволно участие на всички обекти в сектор ХоРеКа

Аргументите ни са аналогични на тези по горната точка - моделът за участие в системата следва да бъде избран след извършване на анализ, а не преди това.

5. Част Обща информация, т. 7:

Съществуващ текст:

7. Висока наличност и достъпност на точките за обратно приемане на използваните опаковки. Използване единствено на компактиращи машини в залаганите точки за автоматизирано обратно събиране;

Предложение:

7. Висока наличност и достъпност на точките за обратно приемане на използваните опаковки. Анализ на възможностите за използване на компактиращи машини или други подходящи решения в залаганите точки за автоматизирано обратно събиране;

Създаване на нова т. 8:

8. Свободен избор за търговските обекти и обектите в сектор ХоРеКа на ръчно или автоматизирано събиране, а при избор на последното – свободен избор на производител и модел автомат при спазване на принципа за ефективност на разходите;

Отново, считаме, че анализът следва в дълбочина да изследва ползите и негативите от поставяне единствено на компактиращи машини и на тази база да аргументира поставяне единствено на такива, респ. поставяне на машини без компактори или някакъв смесен модел.

За изключително важна намираме възможността за търговците сами да преценят по какъв начин най-ефективно да организират обратното приемане, а при избор на автоматизирано решение – сами да преценят производител и модел (от одобрени и сертифицирани от системния оператор производители и модели) с оглед както оптимизиране на решението в пространствено отношение, с оглед специфики на бизнес модел и др., така и оптимизиране на инвестицията /което в крайна сметка е оптимизация и за системата/ - напр. икономии от мащаба или отстъпки при дълготрайни търговски отношения.

6. Част Обща информация, т. 9:

Съществуващ текст:

9. Мажоритарен дял на задължената индустрия, която финансира системата, в собствеността на системния оператор;

Предложение:

10. Равноправно участие на задължената индустрия и на търговския сектор във вземането на решения в рамките на системния оператор;

При варианта на депозитна система „Връщане при търговец“, заложен в техническата спецификация, търговците имат ключова роля за функционирането на системата. Създаването на оператор на депозитна система, в който само една заинтересована страна има възможността да взема решения, които засягат цялата система, не може да бъде подкрепено. То би създавало предпоставки за конфликт на интереси при вземане на решения например за условията за разпореждане с рециклиран материал, определяне на такса за

обработка (handling fee), предложения за размер на депозита и много други важни въпроси, по които задължената индустрия би могла да има различни интереси от тези на системния оператор.

Предлагаме решение, което да гарантира взаимен контрол и баланс чрез равноправно участие на търговците при вземането на решения в рамките на оператора. По този начин се отчита основната роля на търговците в модела „Връщане при търговец“ и се избягва потенциалният конфликт на интереси при оперативното управление на системата.

7. Част Обща информация, т. 17:

Съществуващ текст:

17. Гарантиране на задължената индустрия, финансираща системата, право на справедлив и легитимен достъп до рециклираните материали събрани посредством системата, включително чрез „приоритетен достъп“ или „право на първи отказ“, кореспондиращо с обемите на опаковъчни материали, които те пускат на пазара;

Предложение:

18. Гарантиране на задължената индустрия право на справедлив и легитимен достъп при пазарни условия до рециклираните материали събрани посредством системата, включително чрез „приоритетен достъп“ или „право на първи отказ“, кореспондиращо с обемите на опаковъчни материали, които те пускат на пазара;

Предложението отчита интереса на задължената индустрия да има достъп до рециклирания материал, като същевременно, внасяйки експлицитно принципно подразбиращото се пояснение за продажба при пазарни условия, балансира този интерес с интереса на системния оператор да получава пазарни приходи от материала и интереса на обществото системата да се самофинансира по най-ефективен начин.

8. Част VII, т. 7.2:

Съществуващ текст:

7.2. Предложение за конкретни стъпки и срокове за изпълнение на дейности за оптимизиране на действащата система за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки в междинния период до въвеждане на депозитна система. (т. 5)

Предложение:

7.2. Предложение за конкретни стъпки, срокове, финансова оценка и целесъобразност в контекста на въвеждането на депозитна система за изпълнение на дейности за оптимизиране на действащата система за разделно събиране и оползотворяване на отпадъци от опаковки в междинния период до въвеждане на депозитна система. (т. 5)

Предложението е направено с разбирането, че финансовата оценка и целесъобразността на предложените стъпки са изключително важен елемент от анализа и избраният изпълнител следва да обоснове предложенията си и от тази гледна точка.

В заключение отбелязваме, че целта на всички предложени по-горе промени е изготвянето на

максимално полезен и отворен анализ, който да позволи вземането на аргументирани решения и създаването на справедлива, икономически ефективна и добре функционираща депозитна система.

Предлагаме промените да бъдат обсъдени на заседание на работната група, на което проектът на техническа спецификация да се финализира с участието на всички заинтересовани страни.

С уважение:

.....

Приложение: Техническа спецификация с нанесени промени